

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

**ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVIŠTĚ STŘEDNÍCH
ČECH V PRAZE**

Váš dopis čj.: MEUPDY/0033680/SC/2024/JKr
Ze dne : 21. 5. 2024
Naše čj.: NPU-321/46425/2024
Vyřizuje: Ing. arch. Řepková
Spisový znak: 820.2

Městský úřad Poděbrady
Odbor správních činností
Památková péče
Jiřího náměstí 20/I
290 31 Poděbrady

Praha 10. 6. 2024

Poděbrady, správní obvod obce Poděbrady, Školní čp. 556/1, parc. č. st. 1597 v kú. Poděbrady II, na území MPZ Poděbrady, rejstř. č. 2125 – výstavba traktu s tělocvičnou

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Předmět žádosti:

Dne 21. 5. 2024 jsme obdrželi Vaši žádost o písemné vyjádření ve věci – *výstavby traktu tělocvičny u ZŠ T. G. Masaryka č. p. 556/1, 290 01 Poděbrady II, parc. č. st. 1597 v kat. úz. Poděbrady II, na území Městské památkové zóny Poděbrady, rejstř. č. 2125.*

Přílohy žádosti:

- Kopie žádosti
- Kopie projektové dokumentace „Tělocvična ZŠ TGM Poděbrady, zpracované v prosinci 2023 atelierem LAPLAN a. s., zodpovědný projektant Ing. arch. Martin Pavlun, ČKA č. 4574, byla doručena elektronicky.

Charakteristika věci / objektu / území:

Základní škola Tomáše Garrigue Masaryka, se nachází v širším centru Poděbrad, západně od parkově upraveného náměstí téhož jména. Původně dívčí škola je třípatrová budova s vyvýšenou dvoupatrovou vstupní částí ve střední ose. V jejím prodloužení je napojeno kolmé tělocvičné křídlo. Budova je zakončena valbovými střechami, hlavní budova je kryta pálenými taškami, křídlo falcovanou krytinou. Z rozměrné hmoty samostatně stojící školní budovy zabírající svými křídly celý domovní blok vystupuje schodišťový trakt zpřístupňující půdní vestavbu. Půdorysně vystupují komunikační rizality při štítech nezakreslené v dokumentaci. Hlavní budova byla novodobě rozšířena směrem do dvora na celou hloubku krčku napojujícího tělocvičné křídlo. Podélným průčelím v šedobéžovém břizolitu dominují aluze na pásová okna vytvořená rozměrnými šířkově orientovanými dvanáctitabulovými devítikřídly okny „podtrženými“ hranolovou parapetní římsou a oddělenými mírně zapuštěnými meziokenními sloupky v barvě zemitého okru. Tu nese i celé snížené přízemí, které je aluzí soklu, okna učeben jsou stejně velká jako v patrech, jen o něco nižší, meziokenní sloupky mírně předstupují. Vyvýšený střední trakt v téže barvě je půdorysně mírně ustoupen, jednotlivá osmitabulková šestikřídla okna jsou lemována šedobéžovými šambránami a samostatnými parapetními římsami. Střechu vynášejí vysazené deskové korunní římsy s fabionem.

Patrová přístavba podél severovýchodní strany školní budovy má nová okna v podobném (nikoliv shodném) členění jako původní. Štítové rizality a přístavba jsou zatepleny, namísto působivě vyložených prvorepublikových deskových korunních říms s vnitřními svody je kryjí jejich pouhé náznaky. Vstup je kryt deskovou markýzou.

Shodné členění včetně podoby říms má i tělocvičné křídlo, okna však mají výškové proporce. Je to částečně podsklepená budova s jedním nadzemním podlažím a valbovou střechou, o půdorysných rozměrech 28 x 12 m. S budovou školy je objekt tělocvičny propojen na úrovni mezipodest hlavního schodiště školy. Tělocvična je koncipována jako víceúčelový sál s vysokým podiem na severní straně a ochozem na jižní straně. Hlavní část tělocvičny je osvětlena čtyřkřídlými osmitabulkovými okny na společné římsě s mírně zapuštěnými meziokenními sloupky, vyvýšená část má rovněž boční osvětlení dvanáctitabulkovými šestikřídlými okny. Okna tělocvičny jsou intaktní. Fasáda je monochromní v šedobéžové barvě, barevně odlišný, okrový, je pouze sokl. Štítová fasáda je zateplena a opatřena autorskou malbou.

Popis zamýšlených prací:

Záměrem žadatele je nahrazení kapacitně nevyhovující tělocvičny novostavbou. Nová tělocvična, propojená se stávající školou krčkem, má jedno podzemní a tři nadzemní podlaží, poslední podlaží je částečně ustoupené. V suterénu je umístěno veškeré zázemí s šatnami a toaletami a menší cvičební sál. První a druhé nadzemní podlaží zabírá hlavní velká tělocvična s rozměry basketbalového hřiště. Obě nadzemní podlaží mírně předstupují před obrys suterénu. Poslední ustupující podlaží tvoří víceúčelový sál s příslušenstvím a výstupem na terasu. Terasa je navržena nad 1/3 velké tělocvičny. Fasáda hlavní hmoty tělocvičny je navržena ve světlé omítce – strukturované. Sokl se zázemím pak v tmavé omítce. Střešní nástavba je obložená svislými latěmi v hnědé/bronzové barvě.

Nově navržené areálové rozvody dešťové kanalizace a retenční nádrž, nově navržené areálové vedení splaškové kanalizace a užitkové vody, nově navržená areálová komunikace tvořená distanční dlažbou, pět podélných parkovacích stání, areálové chodníky, úprava veřejného chodníku pro napojení areálové komunikace a stávajícího vjezdu, nově navržené opěrné stěny výškově oddělující stávající běžeckou dráhu a hřiště s nově navrženými zpevněnými plochami, nově navržené zatravněné plochy a dva nově vysazené stromy (jeden stávající odstraněn).

Stav konstrukcí:

Stav konstrukcí je podle fotodokumentace, jež tvořila součást projektu odstranění stávajícího tělocvičného křídla, velmi dobrý, interiéry tělocvičny jsou prostorné, dobře osvětlené, dobře udržované a architektonicky na vysoké úrovni. Okna tělocvičny a boční fasády jsou intaktní, v dobrém stavu s běžným opotřebením povětrností a věkem.

Stav projednání:

K záměru přístavby proběhlo jednání v roce 2007, na němž byla z hlediska památkové péče zdůrazněna priorita příznivého působení případné novostavby, jež nebude vzhledově narušovat areál školy a nestane se dominantním prvkem. Studie kapacitnějšího tělocvičného křídla byla v minulosti konzultována, žádost o demolici však byla podána dříve než žádost o schválení novostavby. NPÚ proto vyslovil s demolicí prvorepublikového tělocvičného křídla s velmi kvalitním exteriérovým a interiérovým řešením nesouhlas. K odstraňovanému traktu stávající tělocvičny bylo vydáno Odborem správních činností závazné stanovisko pod č.j. MEUPDY/0022518/SC/2024/JKr.

Současný stav poznání dotčených chráněných kulturně historických hodnot:

Budova školy čp. 556 není zapsanou kulturní památkou, nachází na však území Městské památkové zóny Poděbrady, která byla prohlášena dne 10. září 1992 vyhláškou Ministerstva kultury České republiky č. 476. o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny. Tato vyhláška má zabezpečit ochranu a péči o památkovou hodnotu zóny, tvořenou mimo jiné

historickými vazbami nemovitostí a prostorů a vnějším i vnitřním obrazem sídla. Smyslem městské památkové zóny je ochrana celku i jednotlivých staveb a prostorů po stránce architektonické v jejich autentické podobě a vzhledu. Přílohou vyhlášky Ministerstva kultury České republiky č. 476/1992 Sb. ze dne 10. září 1992 je mapa Městské památkové zóny Poděbrady. Na mapě Městské památkové zóny Poděbrady je budova školy vyznačena jako památkově hodnotný objekt, jenž je součástí území určující charakter MPZ.

Architektonicky i historicky cenná budova bývalé dívčí školy má díky plošné památkové ochraně a dobré péči dochované uliční průčelí a nová dřevěná okna, která jsou replikou původních. Tělocvičné křídlo má intaktní okna a boční fasády. Okna tělocvičny ZŠ TGM jsou vynikající ukázkou řemeslné práce I. republiky. Kvalitní je i členění a provedení fasád, účelností, harmonickými proporcemi a vynikajícím osvětlením se vyznačuje i interiér. Celé tělocvičné křídlo se vyznačuje jednoduchou, ale vybroušenou elegancí. Interiéry tělocvičny jsou prostorné, dobře osvětlené, dobře udržované a architektonicky na vysoké úrovni.

Vysokou stavebně historickou hodnotu školního areálu potvrzuje skutečnost, že neprošel výraznou proměnou a zachovává si i přes dílčí úpravy svou podobu ze 30. let 20. století, doby velkého stavebního rozmachu lázeňského města, doby, v níž vzniklo mnoho významných staveb a několik kulturních památek. Je objektem značné památkové a historické hodnoty podílející se na vzhledové identitě jádrové části MPZ Poděbrady.

Vyhodnocení žádosti:

Národní památkový ústav na základě prostudování předložených podkladů a znalosti situace konstatuje, že zamýšlené práce **budou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně historických hodnot za těchto podmínek:**

- 1) Zateplení bude řešeno v konstrukci stavby, ne jako přidané. Konstruktivní řešení fasád bude předloženo k odsouhlasení orgánu památkové péče i odborné organizaci NPÚ.
- 2) Materiálové řešení fasád, povrchové úpravy a barevné odstíny fasád novostavby budou upřesněny a předloženy k odsouhlasení orgánu památkové péče i odborné organizaci NPÚ.
- 3) Okna budou dřevěná, případně kovová. Materiál i členění oken budou upřesněny a předloženy k odsouhlasení orgánu památkové péče i odborné organizaci NPÚ.
- 4) Změny oplocení a nové dlažby budou upřesněny a předloženy k odsouhlasení orgánu památkové péče i odborné organizaci NPÚ.

Zdůvodnění:

Budova školy čp. 556 není zapsanou kulturní památkou, nachází na však území Městské památkové zóny Poděbrady, která byla prohlášena dne 10. září 1992 vyhláškou Ministerstva kultury České republiky č. 476. Škola je z pohledu památkové péče hodnotná, urbanisticky se nachází na rozhraní dochované vilové zástavby a roztržité rušivé zástavby z 2. pol. 20. stol. Vzhledem k hodnotám odstraňovaného křídla je namísto požadavek na vysokou architektonickou kvalitu a materiálovou autenticitu novostavby.

Ad 1) Stávající tělocvičné křídlo pochází z doby výstavby školy z let 1936 – 37. Škola byla postavena podle návrhu arch. Františka Jandy, který je kromě jiného autorem regulačního plánu Poděbrad. V 90. letech byla budova školy na dvorní straně po téměř celé délce rozšířena přístavbou, zateplené dvorní průčelí je nepůvodní. Přístavba je funkční, architektonickým řešením ani materiálovým provedením však nedosahuje úrovně originální stavby. Novostavba tělocvičného traktu je prostorově velmi výrazná a pohledově exponovaná z veřejného prostoru. Provedení přístavby z 90. let zaostává za kvalitami originální stavby dívčí školy. Na novostavbu nahrazující architektonicky, materiálově a památkově hodnotné odstraňované dvorní křídlo jsou proto kladeny vyšší nároky. Novostavba je architektonicky svébytná, na původní autorské řešení navazuje jen volně, je nositelem nové vizuální kvality. V MPZ Poděbrady lze zateplení povolovat pouze zcela výjimečně. Novostavbu je třeba koncipovat jako omítanou s tradičním materiálovým složením a

strukturou odpovídající kvalitním stávajícím omítkám odstraňovaného křídla a dochovaným omítkám jihozápadního průčelí školy bez přidaného kontaktního zateplení. Výstavné historické budovy škol dlouho patřily k nejdůležitějším stavbám, zánik jejich původního vzhledu je citelnou ztrátou pro vzhled našich měst a vesnic. Nejvíce škol bylo vybudováno ve 2. polovině 19. století v novorenesančním stylu podobně jako divadla nebo nové radnice, některé v mladším secesním stylu. Velké množství škol vzniklo v modernistickém a funkcionalistickém slohu 30. let 20. století, nezanedbatelné množství škol bylo vybudováno ve stylu socialistického realismu (sorely) let 50. Budovy s bohatým štukovým dekorem a vysokými špaletovými okny přišly necitlivým zateplením o svou plasticitu i o řemeslný detail, bezradné barevné obrazce jen zvýrazňovaly holá průčelí s plastovými okny. Funkcionalistické a modernistické školní budovy s trvanlivými břízolitovými fasádami přišly zateplením o osobitě členěná dřevěná okna a úspornou a zároveň rafinovanou architektonickou výzdobu průčelí, jejichž omítky byly ve velmi dobrém stavu i po 90 letech. Školy ve stylu sorely přišly nejen o plastické články a materiál fasád, ale i o umělecká díla jako sgrafita či reliéfy i o uměleckořemeslný dekor.

Ad 2) Ve vizualizaci je zobrazeno a v průvodní zprávě stručně zmíněno barevné a materiálové řešení fasád. Vzhledem k připomínkám předchozího garanta k řešení fasád v rámci konzultací, z nichž část zapracována nebyla (variantní řešení, nezaoblování nároží, řešení kapotáže schodišťového rizalitu), je nutné upřesnění řešení, které bude sledovat maximální kvalitu a příznivé působení novostavby v prostředí památkové zóny.

Ad 3) V předložené PD je podrobně řešeno napojení novostavby na stávající budovu, novostavba tělocvičného křídla podrobnosti postrádá. U napojení budov je popsáno, že otvorové prvky budou hliníkové, k novostavbě nebyla zaslána tabulka oken a dveří, jež by otvorové prvky specifikovala. Architektonicky i historicky cenná budova dívčí školy má na rozdíl od mnoha méně šťastných díky plošné památkové ochraně a dobré péči dochované uliční průčelí a nová dřevěná okna, která jsou replikou původních. Okna v přístavbě jsou už spíše na motivy původních, zateplená fasáda je zcela plochá, plasticitu zapuštěných meziokenních vložek marně nahrazuje barva. Oproti nim, i oproti množství původních oken škol nahrazených plastovými, jsou okna tělocvičny ZŠ TGM vynikající ukázkou řemeslné práce I. republiky. Kvalitní je i členění a provedení fasád, účelnost, harmonickými proporcemi a vynikajícím osvětlením se vyznačuje i interiér. Celé tělocvičné křídlo se vyznačuje jednoduchou, ale vybroušenou elegancí. Dokumentace ji postihla jen zčásti.

Ad 4) Z projektové dokumentace není zřejmé, zda bude zachováno současné oplocení areálu či vytvořeno nové. Vizualní podoba a materiálové provedení dlažeb a oplocení jsou důležité pro kultivované působení staveb v MPZ.

Dovolujeme si Vás požádat o zaslání závazného stanoviska ihned po jeho vydání, a to z důvodu nezbytné znalosti jeho výroku pro další sledování akce v souladu se zákonem o státní památkové péči.

Ing. arch. Dorota Havlíková
vedoucí odboru péče o památkový fond